

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliæ Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

3. An plures parva materiæ coalescant in unum, ut materia gravis ad mortale sufficiens evadat? Et in textu hujus Resolutionis quinque casus inferuntur pro praxi supradictæ quæstionis. Ex p. 5 .t. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

TRACTATVS TERTIVS DE PARVITATE MATERIAE.

RESOLVTO PRIMA.

Quomodo si cognoscendum, quod in aliquo precepto detur, vel non detur parvitas materia? Ex part. 5. tr. 5. Refol. 1.

§.1. **L**IBET huic dubitationi respondere cum verbis Nicolai Baldelli in disp. *Theolog. tom. 1. lib. 4. disp. 14. num. 13.* vbi sic ait. Ad dignoscendum utrum

detur in aliquo precepto, aut eius transgressione, materia parvitas & culpa leuitas, an vero omnis materia sit consendanotabilis, & omnis transgressio grauis, optimum videtur, si in obiecto formaliter non confundatur ratio, qua dicitur prae se prima, quia scilicet & ipsa per se, & ratione sui per actum attingitur, non autem ratione alicuius alterius, qua intelligatur attinigi prius, & ratio, qua dicitur per se secunda, quia attingitur ita per se, vt tamen attingatur ratione alicuius alterius, qua intelligitur attinigi prius, vt fons explicatur ex physice, quando agitur ad text. 33. lib. 2. de *Animas*, de speciebus potentiarum per actus, & actuum per obiecta: si enim ex ratione ipsa obiecta per se prima oriatur notabilis oppositio ad virtutem, & malitia grauitas, non poterit in illo obiecto dari parvitas materiae, & leuitas culpa: si vero oppositio notabilis, & gratitatis culpa solam oriatur ex ratione obiecti per se secunda, non autem ex ratione per se prima, omnino dabitur materia parvitas, & culpa leuitas, & hoc modo, quia ratio obiecti per se prima in actu furti, v.g. est, quod res, quae accepitur, sit aliena, & ex hac ratione per se accepta, & praecise considerata, non oriatur oppositio notabilis ad iustitiam, & culpa grauitas, sed hanc solam oriatur ex eo, quod res aliena sit notabilis, & notabiliter faciat ad usum vitae, qua potest dici ratio obiecti per se secunda, recte dicitur, quod in furto detur materia parvitas, & culpa leuitas, & contra, quia ratio obiecti per se prima in actu in fidelitatem est, vt fides negetur ipsi Deo aliquid reuelanti, & ex hac sola praecise considerata fundatur oppositio grauis ad virtutem fidei; & malitia grauitas: non dicitur quod in actu infidelitatis possit dari materia parvitas, & culpa leuitas, sed omnis materia in ordine ad illam sit notabilis, & omnis culpa sit grauis, etiam si aliqui in se ipso sit res minima. Vide etiam Sanchez in *summ. tom. 1. lib. 1. c. 4. n. 2.* & *3.* *Suarez de legibus, lib. 2. c. 28. n. 68.*

2. Sed circa supradicta habet aliquam difficultatem Castrus Palauus *tom. 1. tr. 2. 2. disp. 2. punct. 7. n. 2.* quam videat potes penes ipsum. Vnde existimat ex communione sensu Ecclesie & fidelium defumendam esse grauitatem aliquorum rerum, & aliarum leuitatem, que autem haec sint, suis locis examinandum est; fundatur autem hic sensus Ecclesie in naturis ipsarum rerum, aliqui enim ita de se inordinata sunt, vt in qualibet materia reputentur grauissima, quilibet enim idolatria, simonia, iuramentum falsum, infidelitas, despectatio, odium, & contemptus Dei, irritatio Sacramentorum, homicidium, pollutio, fornicatio, & similia de se grauem inordinationem habent, & in quacunque materia constituantur, non variant iudicium; alia vero

ita leua sunt, vt nisi ex aliquo accidenti extrinseco grauia esse non possint, vt verbum otiosum, scurritas, & alia huiusmodi. Alia vero, qua ideo de se grauia sunt, non semper aequaliter inordinationem habent; vt furtum si fiat in magna, vel parua quantitate, variat enim multum iudicium. Ita Palauus. Verum pro nostro instituto his suppositis ad causas particulares deueniendum est, quos non sine maximo labore in gratiam Studiosorum collegi; ideo quero:

RESOL. II.

An parva materia diversorum praeceptorum coalescant in unum, & efficiant quantitatem notabilem mortaliter peccaminis?

Et quid, si ad omnia hec obligetur ex diversis votis, & pro eodem die?

At an, quando quis voulit indeterminare pro aliquo die andire, v.g. tres Missas, & ex qualibet earum omitteri partem non notabilem, an inquam, peccet mortaliter? Ex p. 3. tr. 6. & Miſc. 2. Ref. 42.

§.1. **V**T si in die facto incidat iejunium, & consequenter quis teneatur eo die ad iejunandum, ad audiendam Missam, ad non laborandum, & si est Clericus in sacris, ad recitandas Horas Canonicas; an, inquam, si ex singulis his obligationibus modicum quid omittat, ita vt omnia illa modica quantitatem notabilem efficiant, peccet mortaliter? Respondeo negatiue, quia nullum praeceptum in materia graui transgreditur, sed multa, singula tamen in leui materia. Et ita docet Sanch. in *sum. tom. 1. lib. 1. c. 4. n. 16.* qui tamen limitat hanc sententiam, & putat secus dicendum esse, si quis ad omnia hec obligatus sit ex diversis votis, & pro eadem die.

2. Sed haec limitatio mihi non placet, quia non est differentia inter transgressionem voti, & praecepti Ecclesiastici, cum votum obliget eo pacto, quo obligat praeceptum Ecclesiasticum de eadem re, vt docet Catech. in 2. 1. q. 28. a. 1. 2. Sotus lib. 7. q. 2. art. 1. Corduba in *sum. q. 188.* Valentia *tom. 3. disp. 6. q. 6. punct. 4.* Aragon. in 2. 2. q. 88. art. 3. concl. 3. Nauat. in *sum. c. 1. 2. n. 65.* & alij. Ergo si non est mortale, secundum Sanchez, transgredi multa praecepta Ecclesiastica in re leui, neque erit mortale transgreendi plura vota.

3. Sed quid dicendum, quando quis voulit indeterminate pro aliquo die audire, v.g. tres Missas, & ex qualibet illarum omittat partem non notabilem, an, inquam, peccet mortaliter? aliqui affirmatiue respondent, quia sunt partes materiae eiusdem rationis; ergo possum continuari ad constituentiam quantitatem notabilem.

At his non obstantibus, puto probabilem esse contrariam sententiam, quam aperte videtur tenere Suarez de Relig. *to. 2. lib. 5. cap. 5. n. 12. & seq.* lege illum, & non pigebit.

RESOL. III.

An plures parva materiae coalescant in unum, vt materia grauia ad mortale sufficiens euadat?

C 4 Eo

Tractatus Tertius.

Et in textu huius Resolutionis quinque casus inferuntur pro phaxi supradicta questione. Ex part. 5. tract. 5. Ref. 52.

S. I. *R* Espondeo quod quotes parua postremi venialis materia nequit cum precedentium materia moraliter continuari, ita ut pro una reputetur, nec effectus relieti continuari moraliter possint, multiplicatio transgressionis pracepti in materia parua non constituit materiam grauem ac culpam lethalem, secus quando materia parua, aut effectus ab eis relieti moraliter continuantur. Ratio est, quia cum in priori eventu omnes ex materia diversa sint, nec in unam coalescant, nec effectus ab eis producti, nequit ex illis grauis materia confundi, sed singula diuina manebunt, & ita paruae. At cum in posteriori casu materia, vel effectus vniuersit, notabilis materia euadet, & ita docet Mollesius in sum. tom. 2. tract. 3. c. 8. num. 70. Castrus Palauus tom. 1. tract. 2. disp. 2. punt. 9. § 4. n. 4. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 4. n. 9. Suarez de legib. lib. 1. c. 28. n. 11. Reginaldus tom. 1. lib. 15. cap. vii. n. 67. & alij. Vnde cum supradicatis Doctribus propr. tom. 4. tr. 6. Ref. 89.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 5. Ref. 15. § 2. ad fin. 3.

S. II. *N* Egatiam sententiam nouissimam docet Ariaga in Cuv. Theolog. tom. 1. disp. 21. sif. 5. num. 35. vbi sic ait: tertio dico, etiam non obstante hoc periculo, licet res dicta sit falsa, non videri posse peccatum mortale immutare aliquam circumstantiam falsam, dicendo illam esse a Deo reuelatum: et homo expressi interitis contrarium nocet. Hec pars videtur defendi a Patre Salas tom. 5. in 1. 2. disp. 4. n. 5. vbi licet loquatur ex ueste de eo, qui non sciret hoc facit, sed ex ignorantia crassula, videtur tamen inde inferri, etiam si fiat scienter, non esse mortale; vnde si res haec esset grauis, certe ignorantia crassula non esset grauis. Expressa vero eundem tradidisse hanc conclusionem in manuscriptis testantur nonnulli recentiores.

2. Probatur autem ratione, Primo: nam videntur communis praxis etiam eorum, qui in hac materia delicate conscientiae sunt id ipsum probare. Contra enim, Religiosissimos Viros, & Concionatores, sine peccati mortalium scrupulo narrare historias Sacras, licet aliquando se in vno, aut altero verbo, aut circumstantia parui momenti errare putent; neque ulli cogit sub mortali non affirmare, vt dicta vlo modo in scriptura, nisi ea praeceps, quorum certissime quis recordatur: tenuerunt enim id facere, si ea materia esset grauis.

3. Secundum ratione a priori idem ostenditur, quia iuxta communem acceptiōē audientium, talis narrans eam historiam non intendit vlo modo Deum facere auctorem mendacem, sed supponit narrans et tamquam dicta a Deo: quia ita ipse patet; vnde si deprehendatur non contineri res illa in scriptura, non Deo iniuriam facit, sed si ostendit non validi in scriptura versatum, aut male illam legisse, aut denique debili memoria: indirecē autem id videtur aliquam in Deum iniuriam committere: quod Dei scripta patent, vt homo diligenter ea legat, nec ita fatim proferat vt dictum a Deo id quod reuera dictum non est: hæc autem negligentia non videntur in circumstantia aliqua leui esse materia mortalis: vt patet in humanis: quod enim qui in littera Imperatoris vnicum, vel alterum verbum mutet, non censeat grauis Imperatoris iniuria. Hæc Ariaga.

Sed scio ab hac opinione viros doctos dissentire, & de hac questione alibi a nobis actum est.

4. Notandum est tamen hic obiter, me olim docuisse, posse aliquem interrogatoria examinandi manifestare, si certo sciret, illos esse sufficienes, & doctos, fed etiam præ timore, & verecundia, non bene responsuros; & cetero dixi hæc etiam procedere quoad Episcopos examinadores, ex rationibus ibi adductis, sed quando haec facta, absenti nesciebam examinatores Episcoporum præbere suorum ramentum.

Sup. hoc in Ref. 10. præ terita. § 1. & 2.

Sup. hoc ibi dem §. 3.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 5. Ref. 41. in principio, & in §. Sed ita do. & infra tr. 7. lege doctrinam in ref. 7.

RESOL. IV.

An in subreptione gratia detur parvitas materia? Ex part. 5. tr. 5. Ref. 33.

S. I. *A*ffirmatio respondeo cum Riccio p. 2. dec. 5. A 208. n. 5. vbi docet gratiam non dici subrep-

titiam non expresso vero beneficij valore in modo, non modicus defectus non vitiat actum, nec levis lenitatis omissione obest.

RESOL. V.

An mutare circumstantiam leuem in Historia sacra Scriptura, si peccatum mortale?

Et obiter queritur, an examinatores Episcoporum non possint aliquid Episcopis examinandis manifestare, si sint doctissimi, & praे verecundia timuerint, non bene responsuros, & hoc ratione iuramenti quod supradicti Examinatores faciunt?

Et quid, quando aliqui examinantur in concusa proprium damnum tertii?

Et etiam cursum, & obiter queritur, an habens principium comedendi laetitia in diebus ieiuniorum posse comedere saginam? Ex part. 10. tract. 16. & Muc. Ref. 38. alias 37.

S. I. *N* Egatiam sententiam nouissimam docet Ariaga in Cuv. Theolog. tom. 1. disp. 21. sif. 5. num. 35. vbi sic ait: tertio dico, etiam non obstante hoc periculo, licet res dicta sit falsa, non videri posse peccatum mortale immutare aliquam circumstantiam falsam, dicendo illam esse a Deo reuelatum: et homo expressi interitis contrarium nocet. Hec pars videtur defendi a Patre Salas tom. 5. in 1. 2. disp. 4. n. 5. vbi licet loquatur ex ueste de eo, qui non sciret hoc facit, sed ex ignorantia crassula, videtur tamen inde inferri, etiam si fiat scienter, non esse mortale; vnde si res haec esset grauis, certe ignorantia crassula non esset grauis. Expressa vero eundem tradidisse hanc conclusionem in manuscriptis testantur nonnulli recentiores.

2. Probatur autem ratione, Primo: nam videntur communis praxis etiam eorum, qui in hac materia delicate conscientiae sunt id ipsum probare. Contra enim, Religiosissimos Viros, & Concionatores, sine peccati mortalium scrupulo narrare historias Sacras, licet aliquando se in vno, aut altero verbo, aut circumstantia parui momenti errare putent; neque ulli cogit sub mortali non affirmare, vt dicta vlo modo in scriptura, nisi ea præceps, quorum certissime quis recordatur: tenuerunt enim id facere, si ea materia esset grauis.

3. Secundum ratione a priori idem ostenditur, quia iuxta communem acceptiōē audientium, talis narrans eam historiam non intendit vlo modo Deum facere auctorem mendacem, sed supponit narrans et tamquam dicta a Deo: quia ita ipse patet; vnde si deprehendatur non contineri res illa in scriptura, non Deo iniuriam facit, sed si ostendit non validi in scriptura versatum, aut male illam legisse, aut denique debili memoria: indirecē autem id videtur aliquam in Deum iniuriam committere: quod Dei scripta patent, vt homo diligenter ea legat, nec ita fatim proferat vt dictum a Deo id quod reuera dictum non est: hæc autem negligentia non videntur in circumstantia aliqua leui esse materia mortalis: vt patet in humanis: quod enim qui in littera Imperatoris vnicum, vel alterum verbum mutet, non censeat grauis Imperatoris iniuria. Hæc Ariaga.

Sed scio ab hac opinione viros doctos dissentire, & de hac questione alibi a nobis actum est.

4. Notandum est tamen hic obiter, me olim docuisse, posse aliquem interrogatoria examinandi manifestare, si certo sciret, illos esse sufficienes, & doctos, fed etiam præ timore, & verecundia, non bene responsuros; & cetero dixi hæc etiam procedere quoad Episcopos examinadores, ex rationibus ibi adductis, sed quando haec facta, absenti nesciebam examinatores Episcoporum præbere suorum ramentum.